

Pensionsutvecklingen för fyra typfall, 2014–2023

Regleringsbrevsuppdrag 2023

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Förord.....	i
Sammanfattning	ii
1. Inledning	1
2. Utvecklingen av de disponibla inkomsterna 2014–2027.....	2
2.1. Typfall 1: Garantipensionären.....	2
2.2. Typfall 2: Genomsnittlig kvinnlig pensionär	3
2.3. Typfall 3: Genomsnittlig manlig pensionär	4
2.4. Typfall 4: Pensionär med hög pension.....	5
2.5. Sammanfattande jämförelser för de fyra typfallen.....	6
2.6. Respektavstånd	7
2.7. De fyra typfallens utveckling i förhållande till BNP.....	9
3. Historik	11
4. Bilaga: Beräkningsgrunder.....	13
4.1. Longitudinell och inte tvärsnitt	13
4.2. Typfallen	13
4.3. Antaganden.....	14
5. Bilaga: Typfallens utfall i dagens respektive löpande priser.....	16

Förord

Pensionsmyndighetens uppdrag är att administrera och betala ut den allmänna pensionen. Vi ska ge såväl generell som individuell information om hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen. Vidare ska myndigheten stärka pensionärer och pensionssparare som konsumenter inom pensionsrelaterade områden. Vi ska också följa, analysera och förmedla ålderspensionssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhälle.

Rapporten utgör Pensionsmyndighetens svar på Regeringens uppdrag i 2023 års regleringsbrev av att ta fram de senaste tio årens pensionsutfall för fyra olika typfall för olika inkomstgrupper.

Rapporten har skrivits av Erik Ferm och Tommy Lowén.

Stockholm, 25 april 2023

Ole Settergren

Analyschef, Pensionsmyndigheten

Sammanfattning

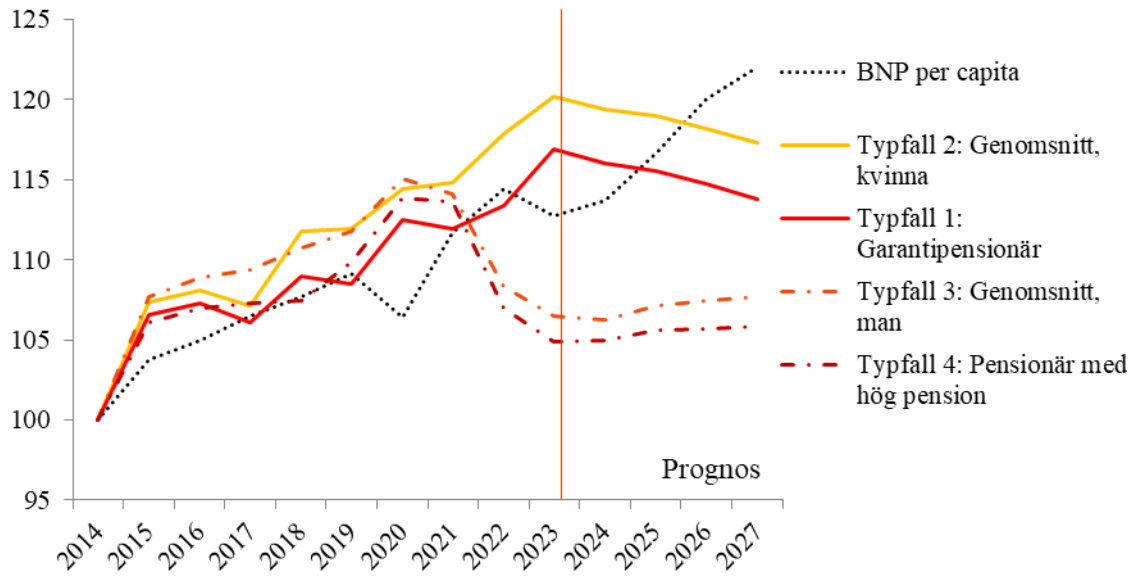
Rapporten visar hur pensionsutvecklingen har varit under de senaste tio åren för fyra ensamstående pensionärer. Pensionärerna är alla 74 år gamla 2023 och inkomsterna är efter skatt och eventuella ekonomiska stöd. De fyra pensionärstyperna har olika inkomstnivåer och de har alla under perioden 2014–2023 fått en real ökning av den disponibla inkomsten under perioden. Ökningen har i fasta priser varit mellan 5 till 20 procent, med en högre real utveckling för typfallen med lägre pensionsinkomster.

Pensionärerna eller typfallen som redovisas i rapporten är; (1) pensionär med enbart garantipension, (2) en kvinnlig pensionär med en genomsnittlig pension för kvinnor i 74 års åldern, (3) motsvarande genomsnitt för en manlig pensionär 74 år gammal och (4) en pensionär med relativt hög allmän pension. I rapporten ges även en prognos för inkomsterna från 2023 fram till 2026. Prognosen utgår från dagens gällande skatteregler och regler för det allmänna inkomstgrundade pensionssystemet samt de skattefinansierade åldersrelaterade förmånerna, ”grundskyddet”. Prognosen visar på en marginell real förändring av den disponibla inkomsten för alla fyra typfallen men där de som får del av äldres grundskydd får en sämre real utveckling än pensionärerna med enbart inkomstrelaterad pension.

Den kvinnliga pensionären (2) med inkomstrelaterad pension och som får del av garantipensionen har under den senaste 10 års perioden fått den högsta procentuella ökningen av den disponibla inkomsten, 20 procent eller en ökning med cirka 3 140 kronor per månad uttryckt i fasta priser. Pensionären med enbart garantipension (1) har därefter fått den näst högsta relativa ökningen av inkomsten, 17 procent. Garantipensionären har fått ökningen av den disponibla inkomsten med nästan 2 400 kronor per månad i fasta priser. Typfallen (3 och 4) med enbart inkomstrelaterad har relativt fått en lägre ökning, ca 5–6 procent eller drygt 200 kronor uttryckta i dagens priser än föregående typfall. I figur 1 nedan visas utvecklingen för de fyra typfallen under perioden 2014–2023 och med prognos fram till 2027.

Utvecklingen av pensionen efter skatt och bidrag för de fyra typfallen överträffar i samtliga fall den utveckling som skulle följa vid oförändrade regler och en ”förväntad” real inkomstökning för förvärvsaktiva om 1,6 procent per år. I förväntan är den allmänna inkomstgrundade pensionen och grundskyddet, eventuellt bortsett från bostadstillägget, konstant i fasta priser. En orsak till de reall ökade inkomsterna, främst för typfall 1 och 2, är höjning av garantipension och bostadstillägget i augusti månad 2022. Typfall 2 har även tagit del av inkomstpensionstillägget som infördes september månad 2021. Under perioden har successivt lättnader skett i inkomstbeskattning för personer som fyllt 66 år, en åldersgräns som 2023 höjs till 67, genom det förhöjda grundavdraget.

Figur 1. Utvecklingen av typfallens disponibla inkomster samt utvecklingen av BNP per capita 2014–2023, prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser, 2014 = 100

1. Inledning

Rapporten visar utvecklingen av inkomsten efter skatt och bidrag för fyra olika typer av pensionärer, samtliga är ensamstående men med olika inkomstnivåer, under perioden mellan 2014 och 2023 samt prognos för 2024 till 2027. Rapporten svarar på uppdraget som Pensionsmyndigheten har fått i regleringsbrevet för 2023.¹ Uppdraget, som är årligt återkommande, är att beskriva inkomstutvecklingen den senaste 10-årsperioden för de som fyller 74 år under innevarande år samt ge en inkomstprognos för de närmaste fyra åren för åldersgruppen. Denna rapport är en uppdatering av svaret på förra årets uppdrag från regeringen.

Disponibel inkomst för typfallen består av pensionsinkomster efter skatt samt eventuellt bostadstillägg.² Typfallen utgörs av ensamstående kvinnor och män som 2023 gick i pension för tio år sedan vid 65 års ålder, det vill säga personerna är födda 1949.³ De fyra pensionärstyperna är:

1. En person med full garantipension som således inte har någon inkomstgrundad pension.
2. En person med genomsnittlig pensionsinkomst för kvinnor definierat som medianvärdet⁴.
3. Motsvarande 2 ovan, men den genomsnittliga pensionen för män.
4. En person med relativt hög pension, definierat som kvinnor och mäns medelvärde av inkomstrelaterad pension i 80:e–90:e percentilen.

Information om beräkningsgrunderna återges i bilaga 2.

Uppgifterna som ligger till grund för beräkningarna av pensionsinkomsterna är Statistiska centralbyråns senaste undersökning om hushållens ekonomi (STAR-urvalet).⁵ Det totala urvalet omfattar cirka en miljon hushåll och innehåller uppgifter om hushållsmedlemmarnas ekonomi baserad på bland annat taxeringsuppgifter, skatte- och bidragsregler.

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Pensionsmyndigheten (S2022/04813), Prognoser, "Uppgifter om typfallsmått i enlighet med redovisningen föregående år. Redovisningen ska göras i löpande priser samt i 2022 års priser (redovisas senast den 25 april)."

² Pensionsinkomsterna utgörs av inkomst-, tilläggs-, garanti-, premie- och tjänstepension samt inkomstpensionstillägg och pension från eventuellt tidigare privat pensionssparande.

³ Det första rapporteringsåret för detta uppdrag var 2014. Dataunderlaget för typfallen utgörs av pensionärerna i åldern 74 år.

⁴ Medianvärdet för typfall 2 och 3 är definierat som medelvärdet i den 45:e–55:e percentilen, dvs medelvärdet för mediangruppen.

⁵ Se underlag sidan 18 i bilaga 2.

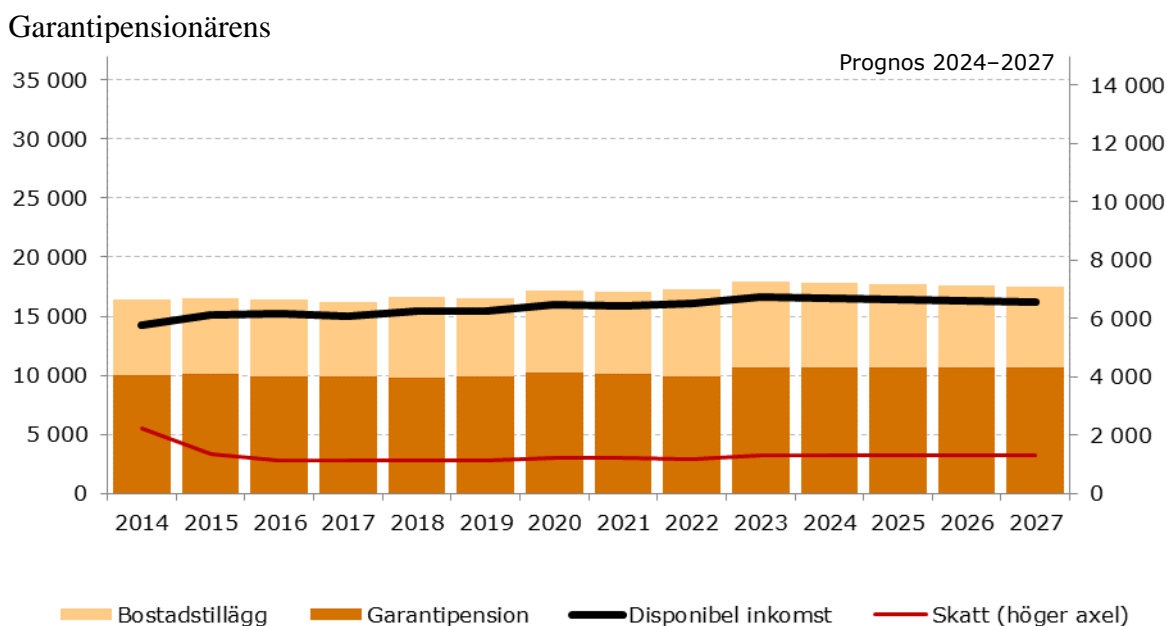
2. Utvecklingen av de disponibla inkomsterna 2014–2027

Figurerna 2 – 5 visar det ekonomiska utfallet i fasta priser (2023 års nivå) för de fyra olika typfallen – garantipensionären, genomsnittliga kvinnliga respektive manliga pensionären och pensionären med relativ hög pension. Motsvarande tabeller i fasta och i löpande priser finns i tabellbilagan.

2.1. Typfall 1: Garantipensionären

I figur 2 redovisas den disponibla inkomstens utveckling för garantipensionären, där inkomsterna endast består av garantipension och bostadstillägg. I fasta priser har garantipensionären 2023 ungefär 16 560 kronor i månaden i disponibel inkomst, vilket är en ökning med nästan 500 kronor i månaden i fasta priser från 2022. Ökningen beror på att garantipensionen och bostadstillägget höjdes augusti månad 2022.

Figur 2. Garantipensionärens ekonomiska utveckling 2014–2023, prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser

Under hela perioden har typfallets ekonomi, i fasta priser, påverkats positivt av höjt grundskydd (bostadstillägg och garantipension) och av skattelättnader i form av att grundavdraget för äldre har höjts ett flertal gånger under de senaste 10 åren. Av samtliga införda grundavdrag under den senaste 10-årsperioden är det grundavdragen mellan 2015 och 2016 som har haft relativt störst ökning på garantipensionärens disponibla inkomster, vilket kan skönjas av skatteuttagets utveckling på höger axel. Notera att en stor minskning av skatteuttaget sker mellan 2014–2015 men denna

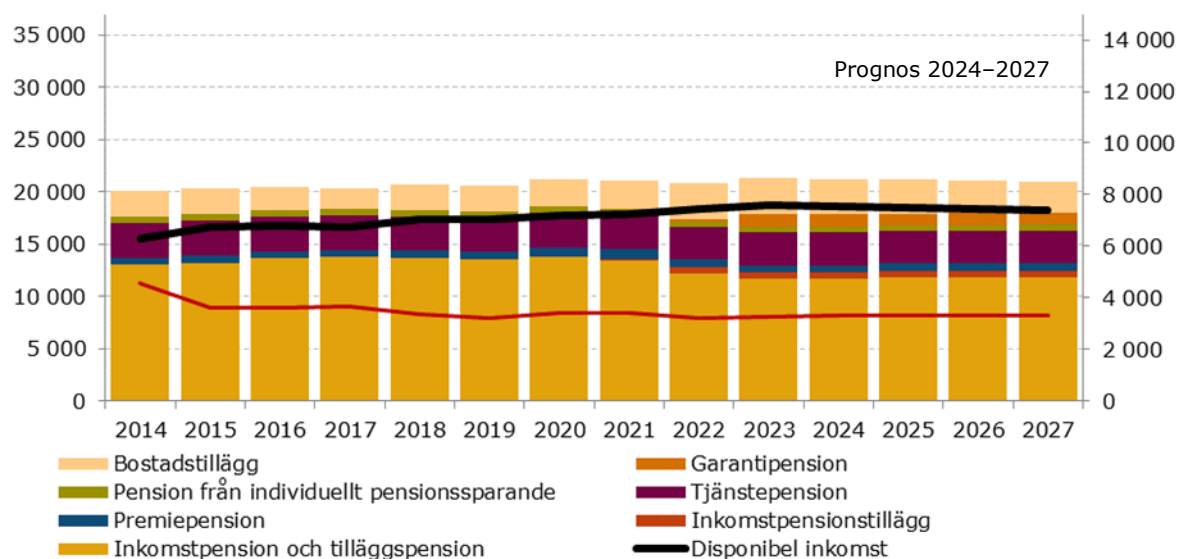
minskning av skatteuttaget beror av att personen fyller 66 år under året och får del av de äldres förhöjda grundavdrag.⁶ Mellan 2014 och 2023 har garantipensionärens disponibla inkomst ökat från cirka 14 200 till 16 600 kronor per månad i fasta priser, det vill säga med omkring 2 400 kronor (en ökning av köpkraften med 17 procent).

Fram till 2027 förväntas garantipensionären enligt prognosen få cirka 440 kronor mindre i disponibel inkomst per månad räknat i fasta priser jämfört med 2023. I prognosen minskar den disponibla inkomsten på grund av inflationen eftersom regelverket för bostadstillägg för pensionärer är angivet i nominella termer.

2.2. Typfall 2: Genomsnittlig kvinnlig pensionär

I figur 3 nedan visas den genomsnittliga ensamstående kvinnliga pensionärens disponibla inkomster för perioden 2014–2023 med prognos för åren 2024–2027. Kvinnans köpkraft har under perioden 2014–2023 ökat med omkring 3 140 kronor/månad, från nästan 15 550 till nästan 18 690 kronor per månad i fasta priser (en ökning av köpkraften med 20 procent).

Figur 3. Genomsnittliga kvinnliga pensionärens ekonomiska utveckling 2014–2023 prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser

Under september månad 2021 tillkom inkomstpensionstillägget vilket påverkade och höjde kvinnans disponibla inkomst. Under augusti månad 2022 höjdes både garantipension och bostadstillägget. Jämfört med inkomståret 2022 är den disponibla inkomsten nästan 370 kronor högre 2023 som

⁶ Se figur om de förhöjda grundavdragen mellan 2014–2027 på sidan 12 i bilaga 2.

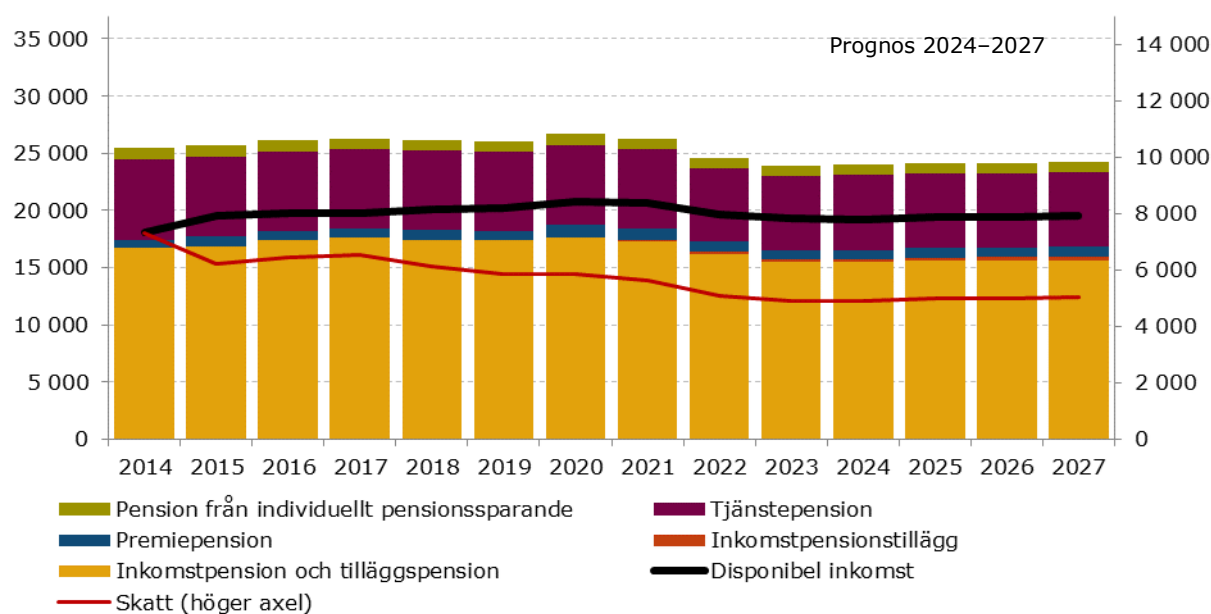
till största del förklaras av garantipensionen medan övriga inkomster har minskat eller är oförändrade i fasta priser.

Enlig nuvarande prognos förväntas de disponibla inkomsterna vara cirka 450 kronor lägre per månad år 2027 jämfört med 2023 för det kvinnliga typfallet. Den lägre reala inkomsten beror på att det högsta beloppet i inkomstpensionstillägget och bostadstillägget är angivet i nominella termer.

2.3. Typfall 3: Genomsnittlig manlig pensionär

Den genomsnittliga mannens disponibla inkomst mellan 2022 och 2023 minskade med 340 kronor per månad i fasta priser. 2023 uppgår den disponibla inkomsten till 19 260 kronor per månad. Detta är en följd av att inkomstpensionen, tilläggspensionen och premiepension minskar i fasta priser.

Figur 4. Genomsnittliga manliga pensionären, ekonomisk utveckling 2014–2023, prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser

Mellan 2014 och 2023 har den disponibla inkomsten ökat med ungefär 1 170 kronor per månad (en ökning av köpkraften med drygt sex procent). En ökning av pensionerna har skett fram till 2021, därefter har de allmänna inkomstgrundade pensionerna under 2022 och 2023 minskat i fasta priser för detta typfall. Under perioden har en skattesänkning skett genom en succesiv ökning av det förhöjda grundavdraget.

För den genomsnittliga manliga pensionären beräknas den disponibla inkomsten per månad öka med ungefär 230 kronor mellan 2023 och 2027. Att den disponibla inkomsten i fasta priser beräknas öka något beror på att

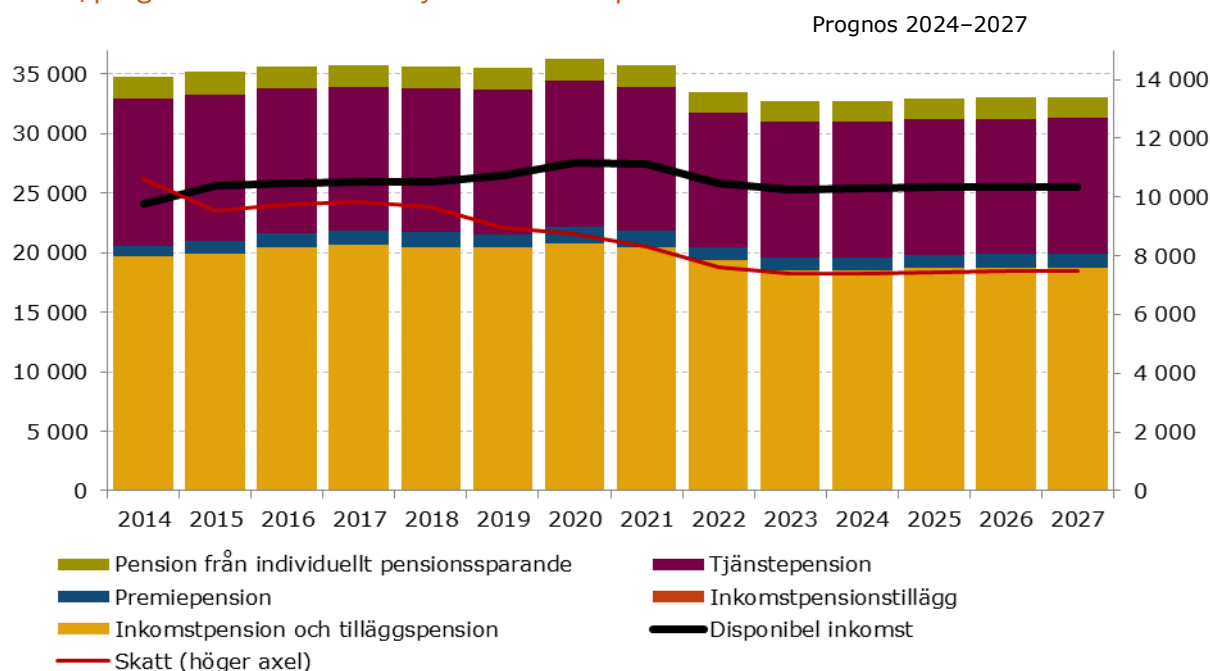
inkomstpensionen, tilläggspensionen samt premiepensionen förväntas öka något mer än prisutvecklingen i prognosen.

2.4. Typfall 4: Pensionär med hög pension

Typfallet mer relativt högre pensionsinkomster har utvecklats på liknande vis som genomsnittsmannens, vilket beror på samma orsaker som avsaknad av bostadstillägg och garantipension. Typfallet med relativt hög pension får inget inkomstpensionstillägg, vilket genomsnittsmannen i typfall 3 får.

Typfallets disponibla inkomst uppgår till cirka 25 330 kronor/månad 2023. Detta typfall har tappat i köpkraft cirka 500 kronor/månad det senaste året. Minskningen beror på att omräkningen av pensionerna har varit lägre än inflationen.

Figur 5. Pensionär med hög allmän pension, ekonomisk utveckling 2014–2023, prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser

Under hela perioden 2014–2023 har typfallets disponibla inkomst i fasta priser ökat med 1 190 kronor per månad (en ökning med nästan fem procent). Precis som för genomsnittsmannen har en ökning av pensionerna skett fram till 2021 medan de allmänna pensionerna under 2022 och 2023 minskat i fasta priser för typfallet med hög pension.

I prognosen förväntas höginkomsttagarens disponibla inkomster för de kommande öka med 220 kronor per månad i fasta priser fram till år 2027, vilket beror på en något högre uppräkningsgrad av inkomstpensionen, tilläggspensionen och premiepensionen än av prisutvecklingen i prognosen.

2.5. Sammanfattande jämförelser för de fyra typfallen

I figur 6 presenteras en sammanställning över de fyra typfallens disponibla inkomster under perioden 2014 och 2023 samt prognos fram till 2027. Samtliga typfall har för perioden 2014–2023 upplevt en real ökning av den disponibla inkomsten i fasta priser. De fyra typfallen 1–4 har fått en ökning av den disponibla inkomsten med cirka 17, 20, 6 respektive 5 procent under perioden.⁷ Inkomstindex, det vill säga den genomsnittliga utvecklingen innan skatt för löntagare i landet, har under samma period ökat med drygt 10 procent i 2023 års priser, i snitt med 1 procent per år.

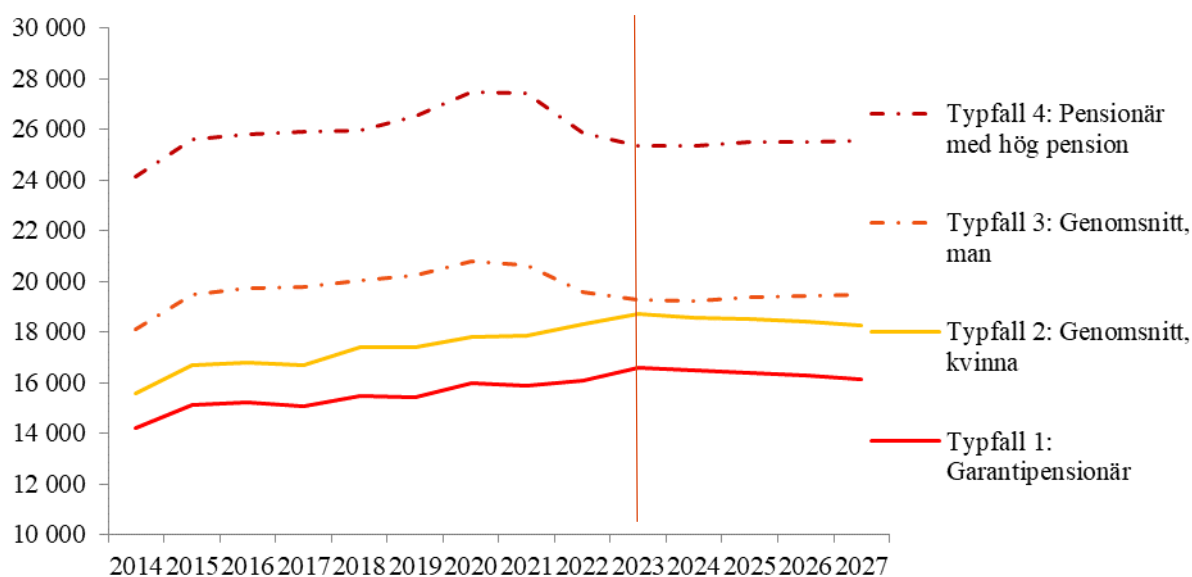
Mellan 2022 och 2023 har typfall 4, typfallet med relativt hög inkomst, fått en minskning av den disponibla inkomsten med 500 kronor per månad. Från 2014 har dock den disponibla inkomsten ökat med nästan 1 200 kronor per månad uttryckt i 2023 års priser, men sedan 2021 har den disponibla inkomsten minskat i fasta priser.

Den genomsnittliga mannen, typfall 3, har fått en minskning på 340 kronor medan den genomsnittliga kvinnan, typfall 2, har ökat med 370 kronor per månad. Sedan 2014 har båda fått en ökning av deras disponibla inkomst med cirka 1 200 respektive 3 100 kronor i månaden uttryckt i 2023 års prisnivå. Den genomsnittliga mannen har precis som typfall 4, typfallet med relativt hög inkomst, fått se en minskad disponibel inkomst sedan 2021 i fasta priser.

Typfall 1, garantipensionären, har fått en ökad disponibel inkomst med 500 kronor per månad under 2023 jämfört med 2022. Jämfört med 2014 har garantipensionärens disponibla inkomst ökat med 2 400 kronor per månad uttryckt i 2023 års prisnivå.

⁷ Ser vi till perioden mellan 2014 och 2021 istället har typfall 1, 2, 3 och 4 fått en ökning av disponibel inkomst med cirka 12, 17, 15 respektive 14 procent.

Figur 6. Utvecklingen av de fyra typfallens disponibla inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser

En stor bidragande effekt till förändringen av de disponibla inkomsterna mellan 2014 till 2023 är kontinuerligt förhöjda grundavdrag för äldre. När typfallen var 65 år gamla, det vill säga under 2014, betalade de cirka 22, 26, 29 respektive 30 procent inkomstskatt. När typfallen fyllde 66 år 2015 och fick ta del av det förhöjda grundavdraget för äldre minskade inkomstskatten till 14, 20, 24 respektive 27 procent. Därefter har samtliga typfall fått ta del av ytterligare successivt förhöjda grundavdrag och betalar 2023 cirka 13, 18, 20 respektive 23 procent i inkomstskatt. Mellan 2015 och 2023 har samtliga typfall fått en minskad inkomstskatt.

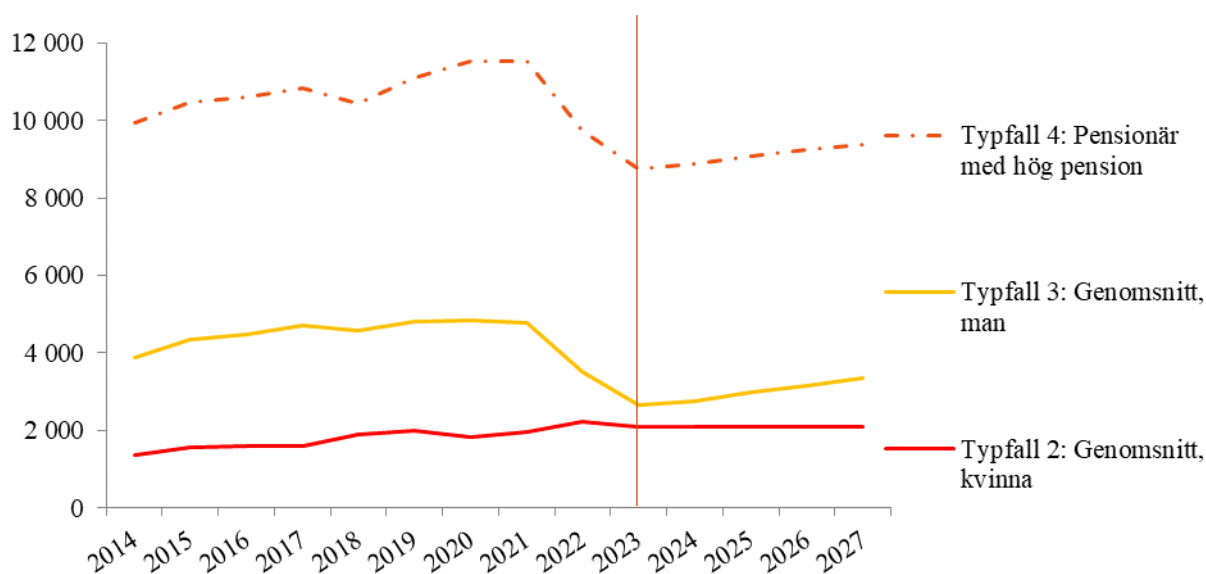
2.6. Respektavstånd

”Respektavstånd” är ett begrepp som har kommit att användas för att visa skillnaden i pension mellan den som arbetat ett helt yrkesliv och en person som varit helt utanför arbetsmarknaden och inte haft något intjänande till den inkomstrelaterade pensionen. Med andra ord kan man se det som ett mått för pensions- och skattereglernas sammantagna marginaleffekter för livsinkomsten. Höga marginaleffekter leder till att det privatekonomiska utbytet av att arbeta minskar och vice versa.

Samtidigt som pensionssystemet ska via livsinkomstprincipen gynna den som arbetat hela livet syftar äldres grundskydd i form av garantipension och bostadstillägg till att ge dem som har haft en låg eller ingen arbetsinkomst under livet en rimlig levnadsstandard vid ålderdom. Det finns således en uppenbar målkonflikt mellan systemets försäkringsmässighet med så kallade ”raka rör” mellan intjänande och pension och ett grundskydd för de med låga livs- och därmed också låga inkomstgrundade pensionsinkomster. Det kan därför vara av intresse att studera respektavståndets utveckling för de fyra typfallen.

I figur 9 illustreras respektavståndet utifrån garantipensionären till de övriga tre typfallens disponibla inkomster mellan åren 2014 till 2023 samt en prognos fram till 2027.⁸ Samtliga tre typfall med pensionsinkomster har fram till 2021 haft ett positivt samt ökande respektavstånd. Från 2021 till 2023 har respektavståndet för typfallen minskat. Anledningen till det lägre avståndet är både höjningarna av bostadstillägget och garantipensionen som skett samt utvecklingen av bostadskostnaden och att de inkomstgrundande pensionerna ökat mindre än inflationen. Under 2023 var skillnaden för typfall 2–4 jämfört med garantipensionären cirka 1 700, 2 900 samt 9 000 kronor per månad, lägst för den genomsnittliga kvinnan och högst för höginkomsttagaren. Prognosen för 2027 visar på ett något ökat respektavstånd för såväl typfall 3, den genomsnittliga mannen, som för typfall 4, pensionären med relativt hög inkomst, medan typfall 2, genomsnittliga kvinnans, skillnad gentemot typfall 1, garantipensionären, är näst intill oförändrat.

Figur 8. Typfallens respektavstånd till garantipensionärens disponibla inkomst 2014–2023, prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser

⁸ Underlag till diagram återfinns i Bilaga 3.

2.7. De fyra typfallens utveckling i förhållande till BNP

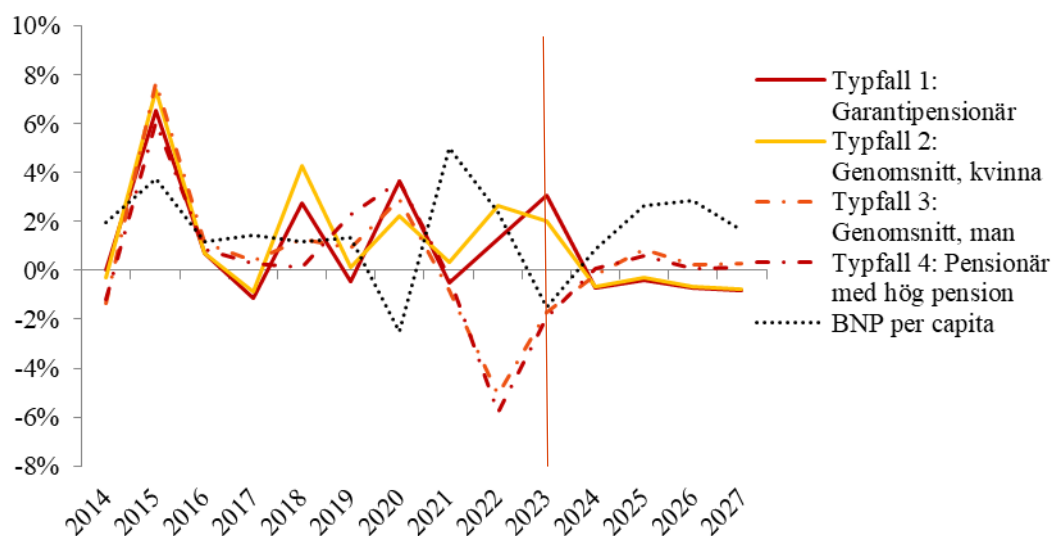
Pensionärernas inkomster är mindre konjunkturkänsliga än inkomsterna i Sverige totalt sett, mätt som BNP per capita. Pensionärerna påverkades dock av den finansiella krisen 2008–9 genom att det medförde negativa omräkningar av inkomstpensionen, när den automatiska balanseringen slog till. Balanseringen upphörde vid årsskiftet 2017/2018. Den negativa effekten av balanseringen komparerades mer eller mindre helt av skattesänkningar. Den höga inflationen, de höjda räntorna, den fallande växelkurs och börsfallet har lett till köpkraftsminskningar av inkomst/tilläggs- och premiepensionen 2022/2023. Garantipensionen är värdesäkrad mot stigande konsumentpriser vilket minskat köpkraftsminskningen för de över en miljon pensionärer som har både inkomstgrundad allmän pension och garantipension.

Nedan i figur 10 visas den procentuella förändringen av de fyra typfallens disponibla inkomster uttryckta i dagens priser i jämförelse med ekonomin totalt. Under balanseringsperioden fram till årsskiftet 2017/2018 observeras större variationer i den procentuella ökningen av disponibla inkomster där garantipensionärens (1) och kvinnans (2) inkomster räknades upp samtidigt som mannens (3) och höginkomsttagarens (4) inkomster sjönk som ett resultat av balanseringen. Därefter har utvecklingen av de disponibla inkomsterna stabiliserats och stärkts, mycket genom reala inkomstökningar och stigande priser på kapitalmarknaden fram till 2021. 2022 har äldre utan eller med låg inkomstgrundad pension relativt övriga fått en bättre pension, dels genom att grundskydd höjts men också genom att grundskyddet är värdesäkrat mot inflationens urgröpande effekt på köpkraften.⁹

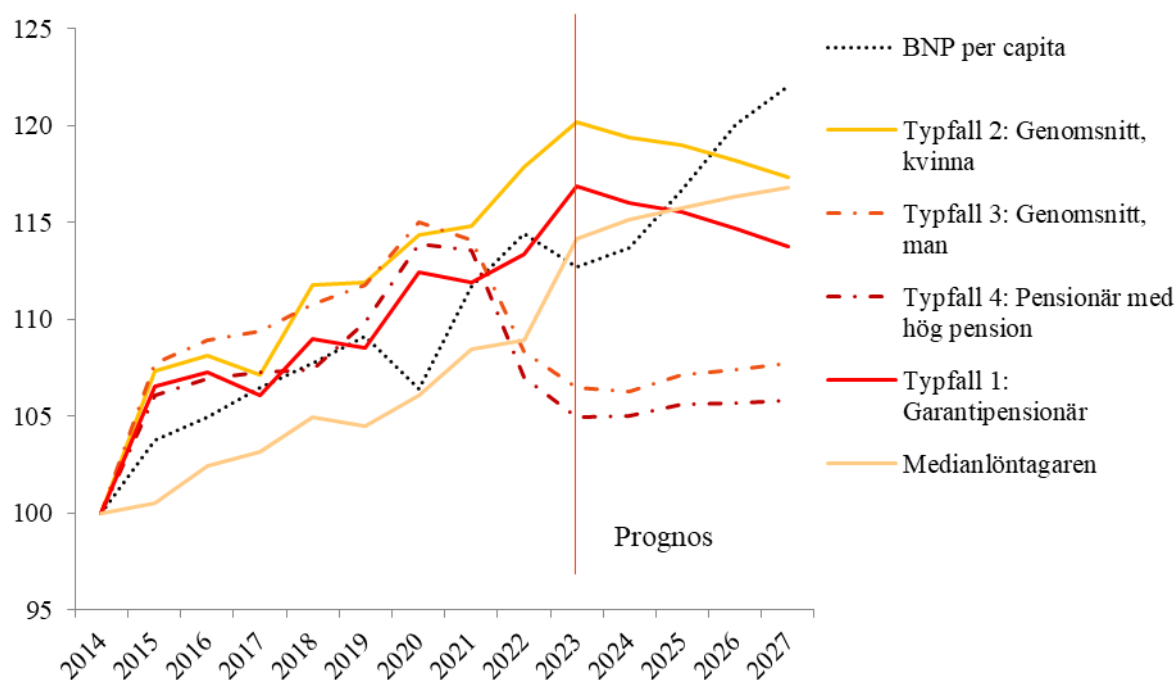
⁹ 12 månaders förändringen av konsumentpriserna, januari 1980-mars månad 2023.

Figur 10. Typfallens procentuella utveckling av disponibla inkomsterna per år samt utvecklingen av BNP per capita 2014–2023, prognos 2024–2027, uttryckt i 2023 års priser

Ett alternativt till figuren ovan är att jämföra utvecklingen av de disponibla inkomsterna från 2014 (index = 100), se figur 12 nedan. Här tydliggörs utvecklingen och prognoserna för de fyra typfallen ytterligare. Fram till 2021 hade garantipensionären en sämre utveckling uttryckt i 2023 års priser jämfört med de övriga tre typfallen. Därefter har genomsnittsmannens och pensionären med hög inkomsts positiva utveckling avstannat och hamnat efter de övriga typfallen. Genomsnittskvinnan har dock fortsatt sin positiva utveckling av de disponibla inkomsterna fram till 2023. Prognosen fram till 2027 anger sjunkande disponibla inkomster för typfall 1 och 2 medan det omvända förväntas för typfall 3 och 4 vilket är en följd av att de inkomstgrundande pensionerna förväntas öka mer än prisutvecklingen och grundskyddet.

Figur 11. Typfallens utveckling av de disponibla inkomsterna samt BNP per capita 2014–2023, prognos 2024–2027 uttryckt i 2023 års priser

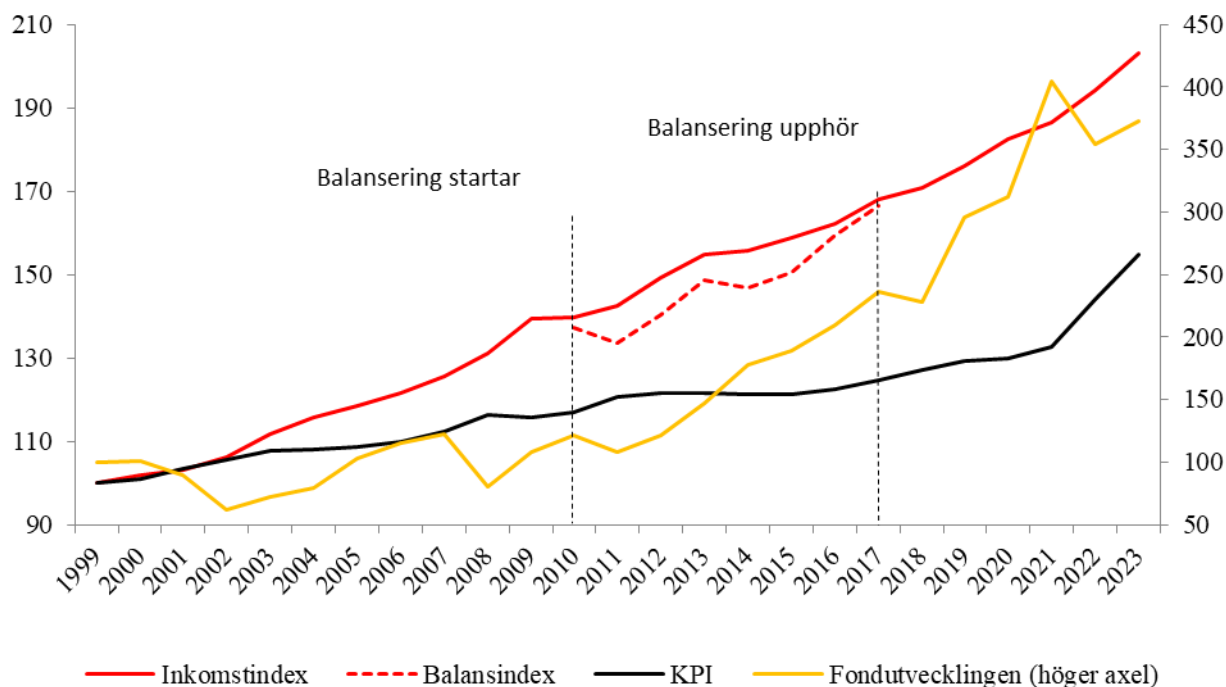
3. Historik

Den samhällsekonomiska utvecklingen i Sverige under 2014-2023 har präglats av efterdyningarna av den internationella finanskrisen 2008 och av den efterföljande internationella skuldkrisen. Den ekonomiska tillväxten mätt i BNP varierade kraftigt mellan de första åren i mätserien då ekonomin återhämtade sig under 2010 men skuldkrisen bromsade utvecklingen de efterföljande åren. Den ekonomiska tillväxten återhämtade sig under 2014 och 2015 för att därefter leda in Sverige i en högkonjunktur.

Den ekonomiska utvecklingen påverkar den allmänna pensionen. Den reala nedgången i ekonomin medförde att pensionssystemets automatiska balansering aktiverades 2010. Under balanseringen har balansindex, och inte inkomstindex, justerat inkomst- och tilläggspensionerna. Från 2018 upphörde balanseringen och de utgående inkomst- och tilläggspensionerna justerades med inkomstindex. I figur 13 nedan visas utvecklingen av inkomst-, balansindex, årsmedeltalet för konsumentprisindex (KPI) samt premiepensionens genomsnittliga fondutveckling sedan 2000 (index = 100). Tydligt är att inkomst- och balansindex haft en bättre utveckling jämfört med KPI, vilket, allt annat lika, leder till en relativ försvagning av pris-indexerade förmåner som exempelvis garantipension jämfört med de inkomstindexerade delarna av pensionen som tilläggs- och inkomstpension

givet att inkomstindex ökar med 1,6 procentenheter mer än KPI¹⁰, vilket varit fallet under flertalet år.

Figur 12. Utvecklingen av inkomst-, balansindex, årsmedeltalet för KPI samt premiepensionens fondutveckling 2000–2023 (2000 = 100)

Premiepensionen följer utvecklingen i de fonder, eller i den traditionella försäkringen, som pensionärerna har sina medel placerade. Under perioden 2000 till 2023 har ett kapital om 100 kronor vuxit till 372 kronor om avkastning hade utvecklats sig som den genomsnittliga fondutvecklingen inom premiepensionen. Detta kan jämföras med att 100 kronor hade vuxit till 203 kronor för tilläggs- och inkomstpensionen. Utan korrigeringar i grundskyddets regelverk hade 100 kronor i garantipension ökat till 155 kronor under samma period.

¹⁰ Inkomst- och tilläggs-pensionen är inkomstindexerad reducerad för förskottsrentan om 1,6 procent.

4. Bilaga: Beräkningsgrunder

4.1. Longitudinell och inte tvärsnitt

Med tvärsnitt menas här att typfallet är en typ av medelvärde av årets pensionärer avseende pensionsutbetalningar. Till exempel kan genomsnittspensionen motsvara medelvärdet av utbetalningarna i intervallet 45–55 percentilen. Genomsnittsmannen är alltså en ”typisk pensionär” i det aktuella årets pensionärskollektiv.

Pensionärskollektivets sammansättning ändras varje år under den redovisade tioårsperioden, nya pensionärer tillkommer och andra faller ifrån. Om enbart pensionärer 65 år och äldre ska ingå i urvalet 2023 kommer genomsnittet att utgå från de som är födda 1958 och tidigare. 2014, tio år tillbaka i tiden, kommer snittet att bestå av äldre födda 1949 och tidigare. Populationen ändras därmed och allt äldre årskullar kommer att ingå ju längre tillbaka vi blickar. Pensionsutbetalningarnas storlek påverkas bland annat av 20-delsinfasingen – ju yngre årskull desto mindre del av tilläggs pensionen. Tvärsnittspensionen under en tioårsperiod är inte representativ för dagens ålderspensionärer och deras inkomster under en tioårsperiod. Ansatsen är därmed longitudinell på så sätt att vi följer dagens utvalda typfall bakåt i tiden.

4.2. Typfallen

De typfall, alla födda 1949 och pensionerades vid 65 års ålder 2014, som vi använder oss av i rapporten är beräknade medelvärden för fyra olika grupper av pensionsinkomster.

1. Pensionär med enbart garantipension, utan någon inkomstgrundad pension.
2. Kvinnlig pensionär med genomsnittlig pensionsinkomst.¹¹
3. Manlig pensionär med genomsnittlig pensionsinkomst.
4. Pensionär med relativt hög pension, definierat som kvinnor och mäns inkomstrelaterade pension i 80:e–90:e percentilen.¹²

Inkomstrelaterad pension består i detta sammanhang av utbetald pension i form av inkomst-, tilläggs-, premie- och tjänstepension samt pension från tidigare privat sparande. Privat pension avser det avdragsgilla privata pensionssparandet som slopades för den breda majoriteten 2016.¹³

¹¹ Medianvärdet för typfall 2 och 3 är definierat som medelvärdet i den 45:e–55:e percentilen, dvs medelvärdet av medianvärdet för kvinna resp. man född 1949 år 2023.

¹² Medelvärdet för dessa i den 80-90:e percentilen.

¹³ Avdragsrätt för pensionssparande är fortsatt möjligt för dem som inte har pensionsrätt i anställning.

4.3. Antaganden

Rapporten beräknar pensioner för utbetalningsåren 2014–2023 samt med prognos för 2024–2027. Det senaste inkomståret i de data som ligger till grund för våra beräkningar är 2021 men alla uppgifter för de årliga pensionsomräkningar är mer eller mindre kända fram till 2023. Inkomst- och tilläggspension beräknas med följsamhetsindexering, premiepension med ”PPM-index” och tjänstepension och privat pension med förändringen i prisbasbeloppet.¹⁴ För att kunna bestämma bostadstillägg behövs uppgifter om boendekostnad samt bidragsgrundande förmögenhet. Som boendekostnad används den genomsnittliga boendekostnaden för ensamstående personer 65 år och äldre. Källan till dessa uppgifter är SCB och urvalet om hushållens inkomster (Star-urvalet). Boendekostnaden har räknats om med boendeindex till aktuellt redovisningsår. Typfallen antas inte ha någon förmögenhet som reducerar eventuellt bostadstillägg.

I tabellen nedan redovisas ingångsvärdena 2021 för de fyra olika typfallen.

Bruttoinkomster för de fyra olika typfallen 2021, kronor per månad (2021 års nivå)

	Garanti- pensionär	Genomsnittlig kvinnlig pension	Genomsnittlig manlig pensionär	Pensionär med hög pension
Garantipension	8 651	0	0	0
Tilläggspension	0	3 371	4 172	4 929
Inkomstpension	0	8 275	10 727	12 592
Premiepension	0	770	913	1 231
Tjänstepension	0	2 815	5 905	10 334
Privat pension	0	491	813	1 567
Summa pension	8 651	15 722	22 530	30 653

Typfallen antas bo i hyresrätt utan kapitalinkomster vilket förenklar beräkningarna då ingen hänsyn behöver tas till fastighets- eller kapitalskatt. Typfallens boendekostnad antas vara 6 267 kronor per månad 2021, vilket motsvarar medelhyran för äldre. Kommunala skattesatsen antas motsvara riksgenomsnittet för respektive år. Eventuell kyrkoskatt är inte medtagen eftersom medlemskap i Svenska kyrkan eller annat trossamfund är frivilligt och anses därmed vara privat konsumtion. Nedan redovisas genomsnittliga kommunalskatten med mera.

¹⁴ Typfallen och beräkningen antar livsvarigt uttag av tjänstepensionen

Genomsnittlig kommunalskattesats m.m.

	Total kommunal skattesats	Kommunal skattesats	Region till skattesats	Begravningsavgift
2014	31,86	20,65	11,20	0,22
2015	31,99	20,70	11,29	0,22
2016	32,10	20,75	11,35	0,22
2017	32,12	20,75	11,36	0,22
2018	32,12	20,74	11,39	0,22
2019	32,19	20,70	11,49	0,22
2020	32,28	20,72	11,56	0,23
2021	32,27	20,71	11,56	0,23
2022	32,24	20,67	11,56	0,24
2023	32,24	20,67	11,57	0,23

2009 infördes ett förhöjt grundavdrag till personer som vid utgången av året var 66 år eller äldre. År 2023 höjdes den åldern till 67 år och äldre och förväntas höjas till 68 år och äldre 2026. När det förhöjda grundavdraget infördes 2009 var syftet var att förbättra de ekonomiska villkoren för i första hand de sämst ställda pensionärerna (2008 års ekonomiska vårproposition, proposition 2007/08:100). Det förhöjda grundavdraget har under åren därefter ändrats ett flertal gånger.

Från och med 2019 har en TV-och radioavgift, public service-avgiften, införts och som tas direkt med skatten. Under 2023 utgår maximal avgift om 1 300 kronor per år för individer med förvärvsinkomst över 130 025 kronor per år. För individer med en inkomst under detta belopp dras en avgift om 1,0 procent av inkomsten.

Typfallens utfall i dagens respektive löpande priser

Tabell 1A. Pensionär med hel garantipension, inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, uttryckt i 2023 års priser¹⁵, kr/månad

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Prognos 2024–2027			
											2024	2025	2026	2027
Tilläggs pension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inkomst pension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IP-tillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Premiepension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Garantipension	10 059	10 087	9 943	9 878	9 840	9 881	10 241	10 087	9 894	10 631	10 059	10 087	9 943	9 878
Tjänstepension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Privat pension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inkomstskatt	2 235	1 378	1 151	1 145	1 143	1 135	1 247	1 230	1 192	1 333	2 235	1 378	1 151	1 145
Bostadstillägg	6 369	6 415	6 437	6 323	6 775	6 656	6 969	7 027	7 388	7 290	6 369	6 415	6 437	6 323
Disponibel inkomst	14 194	15 124	15 228	15 056	15 472	15 402	15 962	15 883	16 091	16 588	14 194	15 124	15 228	15 056

Tabell 1B. Pensionär med hel garantipension, inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, löpande priser, kr/månad

	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Prognos 2024–2027			
											2 024	2 025	2 026	2 027
Tilläggs pension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inkomst pension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IP-tillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Premiepension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Garantipension	7 881	7 899	7 863	7 952	8 076	8 254	8 597	8 651	9 196	10 631	10 814	10 915	11 097	11 320
Tjänstepension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Privat pension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inkomstskatt	1 751	1 079	910	922	938	948	1 047	1 055	1 108	1 333	1 356	1 369	1 392	1 420
Bostadstillägg	4 990	5 023	5 090	5 090	5 560	5 560	5 851	6 027	6 867	7 290	7 290	7 290	7 290	7 290
Disponibel inkomst	11 120	11 843	12 043	12 120	12 698	12 866	13 400	13 623	14 955	16 588	16 748	16 835	16 995	17 190

¹⁵ Deflatorn är årsmedeltalet för KPI.

Tabell 2A. Genomsnittliga kvinnliga pensionärens inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, uttryckt i 2023 års priser, kr/månad

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Prognos 2024–2027			
											2024	2025	2 026	2 027
Tilläggs pension	3 785	3 821	3 943	3 980	3 943	3 929	3 993	3 930	3 716	3 556	3 556	3 592	3 594	3 598
Inkomst pension	9 292	9 381	9 679	9 771	9 679	9 646	9 803	9 648	9 123	8 730	8 729	8 817	8 824	8 832
IP-tillägg	0	0	0	0	0	0	0	233	646	600	590	584	575	564
Premiepension	577	670	680	713	765	705	883	898	714	688	701	720	734	746
Garantipension	0	0	0	0	0	0	0	0	210	1 213	1 214	1 148	1 142	1 137
Tjänstepension	3 351	3 360	3 313	3 291	3 279	3 292	3 332	3 282	3 073	3 105	3 105	3 105	3 105	3 105
Privat pension	585	586	578	574	572	574	581	573	536	542	542	542	542	542
Inkomstskatt	4 566	3 596	3 617	3 686	3 359	3 191	3 403	3 424	3 188	3 286	3 288	3 309	3 313	3 314
Bostadstillägg	2 525	2 469	2 234	2 021	2 499	2 445	2 598	2 712	3 497	3 546	3 417	3 309	3 181	3 035
Disponibel inkomst	15 550	16 693	16 810	16 663	17 377	17 401	17 787	17 851	18 327	18 694	18 566	18 507	18 383	18 244

Tabell 2B. Genomsnittliga kvinnliga pensionärens inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, löpande priser, kr/månad

	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Prognos 2024–2027			
											2 024	2 025	2 026	2 027
Tilläggs pension	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025	2 026	2 027
Inkomst pension	2 965	2 992	3 118	3 204	3 236	3 282	3 352	3 371	3 454	3 556	3 616	3 687	3 752	3 830
IP-tillägg	7 280	7 346	7 654	7 865	7 943	8 058	8 229	8 275	8 479	8 730	8 877	9 051	9 210	9 403
Premiepension	0	0	0	0	0	0	0	200	600	600	600	600	600	600
Garantipension	452	525	537	574	628	589	741	770	663	688	713	739	766	794
Tjänstepension	0	0	0	0	0	0	0	0	195	1 213	1 235	1 179	1 192	1 210
Privat pension	2 626	2 632	2 620	2 649	2 691	2 750	2 797	2 815	2 856	3 105	3 158	3 187	3 241	3 306
Inkomstskatt	458	459	457	462	470	480	488	491	498	542	551	556	566	577
Bostadstillägg	3 577	2 816	2 860	2 967	2 757	2 666	2 857	2 937	2 963	3 286	3 344	3 397	3 459	3 528
Disponibel inkomst	1 978	1 934	1 767	1 627	2 051	2 043	2 181	2 326	3 250	3 546	3 475	3 397	3 321	3 231

Tabell 3A. Genomsnittliga manliga pensionären, inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, uttryckt i 2023 års priser, kr/månad

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Prognos 2024–2027			
											2024	2025	2 026	2 027
Tilläggs pension	4 685	4 730	4 880	4 927	4 880	4 864	4 943	4 865	4 600	4 402	4 401	4 446	4 449	4 454
Inkomst pension	12 046	12 162	12 548	12 667	12 548	12 505	12 708	12 507	11 827	11 317	11 317	11 430	11 439	11 450
IP-tillägg	0	0	0	0	0	0	0	10	81	125	172	219	263	305
Premiepension	683	794	806	845	907	836	1 047	1 065	846	815	831	853	870	884
Garantipension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tjänstepension	7 031	7 050	6 950	6 904	6 878	6 906	6 990	6 885	6 447	6 513	6 514	6 514	6 513	6 514
Privat pension	968	970	957	950	947	951	962	948	887	897	897	897	897	897
Inkomstskatt	7 326	6 225	6 437	6 512	6 124	5 839	5 841	5 636	5 094	4 889	4 909	4 975	5 001	5 022
Bostadstillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	75	0	0	0	0
Disponibel inkomst	18 088	19 482	19 703	19 781	20 035	20 222	20 809	20 643	19 594	19 256	19 223	19 383	19 430	19 482

Tabell 3B. Genomsnittliga manliga pensionären, inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, löpande priser, kr/månad

	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Prognos 2024–2027			
											2 024	2 025	2 026	2 027
Tilläggs pension	3 671	3 704	3 859	3 966	4 005	4 063	4 149	4 172	4 275	4 402	4 476	4 564	4 644	4 741
Inkomst pension	9 438	9 524	9 923	10 197	10 298	10 446	10 669	10 727	10 992	11 317	11 509	11 734	11 940	12 190
IP-tillägg	0	0	0	0	0	0	0	8	75	125	175	225	275	325
Premiepension	535	622	637	680	744	698	879	913	787	815	845	876	908	941
Garantipension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tjänstepension	5 508	5 521	5 496	5 558	5 645	5 769	5 868	5 905	5 992	6 513	6 625	6 687	6 798	6 935
Privat pension	758	760	757	765	777	794	808	813	825	897	912	921	936	955
Inkomstskatt	5 740	4 874	5 090	5 242	5 026	4 878	4 904	4 834	4 735	4 889	4 993	5 107	5 220	5 347
Bostadstillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	75	0	0	0	0
Disponibel inkomst	14 171	15 256	15 581	15 924	16 443	16 893	17 469	17 705	18 212	19 256	19 549	19 898	20 282	20 741

Tabell 4A. Pensionär med relativ hög allmän pension, inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, uttryckt i 2023 års priser, kr/månad

	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Prognos 2024–2027			
											2 024	2 025	2 026	2 027
Tilläggs pension	5 535	5 588	5 765	5 820	5 765	5 745	5 839	5 746	5 434	5 200	5 199	5 252	5 256	5 261
Inkomst pension	14 140	14 275	14 729	14 869	14 729	14 679	14 917	14 681	13 883	13 285	13 284	13 417	13 428	13 441
IP-tillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Premiepension	922	1 071	1 086	1 139	1 222	1 127	1 412	1 435	1 141	1 099	1 120	1 151	1 173	1 192
Garantipension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tjänstepension	12 303	12 336	12 161	12 082	12 035	12 084	12 231	12 048	11 281	11 397	11 399	11 398	11 397	11 399
Privat pension	1 866	1 871	1 844	1 832	1 825	1 832	1 855	1 827	1 711	1 728	1 728	1 728	1 728	1 728
Inkomstskatt	10 626	9 539	9 765	9 846	9 648	8 949	8 761	8 320	7 622	7 381	7 386	7 453	7 466	7 477
Bostadstillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Disponibel inkomst	24 139	25 602	25 821	25 895	25 929	26 519	27 492	27 418	25 828	25 328	25 344	25 493	25 515	25 543

Tabell 4B. Pensionär med relativ hög allmän pension, inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, löpande priser, kr/månad

	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Prognos 2024–2027			
											2 024	2 025	2 026	2 027
Tilläggs pension	4 336	4 376	4 559	4 685	4 731	4 800	4 902	4 929	5 050	5 200	5 288	5 391	5 486	5 601
Inkomst pension	11 078	11 179	11 648	11 969	12 088	12 262	12 523	12 592	12 903	13 285	13 509	13 773	14 016	14 309
IP-tillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Premiepension	722	839	859	917	1 003	942	1 185	1 231	1 061	1 099	1 139	1 181	1 224	1 269
Garantipension	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tjänstepension	9 639	9 661	9 617	9 726	9 878	10 095	10 268	10 334	10 485	11 397	11 593	11 701	11 897	12 135
Privat pension	1 462	1 465	1 458	1 475	1 498	1 531	1 557	1 567	1 590	1 728	1 758	1 774	1 804	1 840
Inkomstskatt	8 325	7 470	7 722	7 926	7 918	7 476	7 355	7 136	7 084	7 381	7 512	7 651	7 793	7 961
Bostadstillägg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Disponibel inkomst	18 912	20 049	20 419	20 845	21 280	22 153	23 080	23 516	24 005	25 328	25 775	26 170	26 633	27 194

Tabell 5A. Respektavstånd, disponibla inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, uttryckt i 2023 års priser, kr/månad

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Prognos 2024–2027			
											2024	2025	2026	2027
Disponibel inkomst														
Typfall 1:														
Garantipensionären	14 194	15 124	15 228	15 056	15 472	15 402	15 962	15 883	16 091	16 588	16 468	16 400	16 282	16 147
Respektavstånd till garantipensionären														
Typfall 2:														
Genomsnitt, kvinna	1 356	1 569	1 581	1 607	1 905	1 999	1 825	1 968	2 236	2 106	2 098	2 108	2 101	2 097
Typfall 3:														
Genomsnitt, man	3 894	4 358	4 475	4 725	4 563	4 821	4 847	4 759	3 503	2 668	2 754	2 984	3 148	3 335
Typfall 4: Pensionär med relativ hög pension	9 945	10 478	10 593	10 839	10 457	11 117	11 530	11 535	9 737	8 740	8 876	9 093	9 233	9 397

Tabell 5B. Respektavstånd, disponibla inkomster 2014–2023, prognos 2024–2027, löpande priser, kr/månad

	2 014	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022	2 023	Prognos 2024–2027			
											2 024	2 025	2 026	2 027
Disponibel inkomst														
Typfall 1:														
Garantipensionär	11 120	11 843	12 043	12 120	12 698	12 866	13 400	13 623	14 955	16 588	16 748	16 835	16 995	17 190
Respektavstånd till garantipensionär														
Typfall 2:														
Genomsnitt, kvinna	1 062	1 229	1 250	1 294	1 563	1 670	1 532	1 688	2 078	2 106	2 133	2 164	2 193	2 233
Typfall 3:														
Genomsnitt, man	3 051	3 413	3 539	3 804	3 745	4 027	4 069	4 082	3 256	2 668	2 801	3 063	3 286	3 551
Typfall 4: Pensionär med relativ hög pension	7 792	8 206	8 377	8 725	8 582	9 287	9 680	9 893	9 050	8 740	9 027	9 335	9 638	10 004

www.pensionsmyndigheten.se

